

ב"ה

פרשת תצוה – זכור

זכור את אשר עשה לך עמלק

ס"פ תצא

קיום מצוות זכירת עמלק מהתורה על ידי אמירת "שש זכירות" כל יום

יש להעיר על ענין הדורש ביאור במצוות זכירת עמלק בקשר ובשייכות לימי הפורים.

בשבת שלפני פורים קורין בתורה פרשת זכור [1] - "לסמוך מְחִינֵת עמלק לְמְחִינֵת המן" [2] ואיתא בפוסקים [3] שקריאת פרשת זכור בשבת שלפני פורים (בספר תורה, ובעשרה) חיובה מן התורה [4], שעל ידי זה מקיימים המצוה "זכור את אשר עשה לך עמלק גו' לא תשכח" [5], "זכור בפה, ולא תשכח בלב" [6] (לא רק זכירה בלב, אלא גם אמירה בפה [7]), ולדעת כמה פוסקים [8] - חייבות גם הנשים לשמוע קריאת פרשת זכור, כיון שזכירת עמלק אינה מצוה שהזמן גרמא.

וענין זה דורש ביאור והסבר: מנהג ישראל (תורה היא [9]) לומר בכל יום (אחרי תפלת שחרית) "שש זכירות" [10], ואחד מהם – זכירת עמלק, ונוהגים לומר כל פרשת זכור – "זכור את אשר עשה לך עמלק גו' לא תשכח" (כפי שנדפס בסידורים לאחרי סדר התפלה).

ומסתבר בפשטות, שבאמירת פרשת זכור בכל יום מקיימים מצות עשה מן התורה – "זכור את אשר עשה לך עמלק", שהרי, אין שום סברא לומר שכאשר יהודי זוכר מעשה עמלק, באמרו כל פרטי הענינים שבפרשת זכור [11] - לא יקיים המצווה "זכור את אשר עשה לך עמלק".

ועל פי זה צריך לומר דבר חידוש, וכד דייקת (ללא צורך ב"דייקת שפיר") הרי זה דבר המוכרח בתכלית הפשטות – שמה שכתוב בפוסקים שקריאת פרשת זכור בשבת שלפני פורים היא מצוה מן התורה (פעם אחת בשנה), אין הכוונה להגביל את קיום המצוה דזכירת עמלק שקיומה אינו אלא בשבת שלפני פורים, כי אם,

שקיומה על ידי הקריאה בתורה ובציבור היא בשבת שלפני פורים (כיון שזה הזמן המיוחד שתיקנו לקרותה בספר תורה ובציבור), אבל בנוגע לעצם קיום המצוה "זכור את אשר עשה לך עמלק", עצם הזכירה כפי שהיא בטהרתה - בודאי מקיימים מצוה מן התורה בכל יום ויום על ידי אמירת פרשת זכור ב"שש זכירות", הן המצות עשה ד"זכור", והן המצות לא תעשה ד"לא תשכח" (שנימנו לשתי מצוות [12]).

ונמצא, שגם לאחר שקורין פרשת זכור בתורה ובציבור בשבת שלפני פורים, מקיימים מצות זכירת עמלק פעם נוספת בו ביום, על ידי אמירתה לאחר התפילה ב"שש זכירות".

ויש להביא דוגמא לדבר – ממצות תפילין, שעל ידי הנחת תפילין בהתחלת היום קיים כבר מצות תפילין, ואף על פי כן, כשממשיך בהנחת התפילין כל היום כולו, הרי, כל זמן שהתפילין מונחות עליו מקיים מצות תפילין.

...ועל פי זה צריך להבין: מהו החידוש שניתוסף במצות זכירת עמלק על ידי הקריאה בתורה בציבור בשבת שלפני פורים – לגבי אמירת פרשת זכור בכל יום ויום, כולל גם בערב שבת פרשת זכור, וביום ראשון שלאחריו (ובכל הימים שלאחרי זה לאורך ימים ושנים טובות), וגם ביום השבת דפרשת זכור גופא, שלאחרי התפלה אומר פרשת זכור ב"שש זכירות"!

ואדרבה: בשבת שלפני פורים ישנה רק שמיעת פרשת זכור שקורא אחר (והשומע עונה אמן על ברכתו של העולה לתורה), ואילו ב"שש זכירות" ישנה גם אמירת פרשת זכור, שאומרה בעצמו, ולא רק ששומע קריאתה מאחר. ולכאורה, מהו היתרון דשמיעת פרשת זכור בשבת שלפני פורים לגבי אמירתה בעצמו ב"שש זכירות"!?

בנוגע לזכירת יציאת מצרים [13] - הרי, אף שמזכירין יציאת מצרים בכל יום (ופעמיים ביום), בפרשת ציצית, אין זה דומה לזכירת יציאת מצרים בליל הפסח, כי הזכירה שבכל יום היא רק על כללות העניין [14], ואילו בליל הפסח ישנו חיוב מיוחד לספר פרטי הדברים דוקא: אמנם בנוגע לזכירת עמלק – אומרים בכל יום ויום כל פרטי הענינים דפרשת זכור כמו שקורין אותה בציבור בשבת שלפני פורים.

ואי משום המעלה דקריאה בספר תורה ובציבור – הרי [נוסף לכך שגם אם תמצוי לומר שיש חיוב מן התורה לקרוא בספר תורה דוקא, ובציבור דוקא (כפי שלמדים [15] ממה שכתוב [16] "ונקדשתי בתוך בני ישראל" ש"אין דבר שבקדושה פחות מעשרה" [17]), אין זה אלא פרט נוסף (צדדי) על עצם קיום המצוה דזכירת עמלק], יש גם הקריאה דפרשת זכור בספר תורה ובציבור בשבת פרשת תצא, שאז קורין פרשת זכור כולה

על סדר פרשיות התורה. ומה שתקנו לקרוא פרשת זכור בשבת שלפני פורים "לסמוך מחיית עמלק למחיית המן" [18] – הרי זה דין וגדר בפורים, "דלא תיקדום עשיה לזכירה" [19], ואין זה דין וגדר בהחיוב דזכירת עמלק.

בסגנון אחר קצת: השאלה אינה מדוע תקנו חכמים שקיום המצות עשה מהתורה דזכירת מעשה עמלק תהיה על ידי הקריאה בספר תורה בציבור בשבת שלפני פורים (ומה מפסידים בהעדר קיום תקנה זו), אלא, השאלה היא לאיך גיסא – כשמקיימים תקנת חכמים לקרוא פרשת זכור בשבת שלפני פורים, מה ניתוסף ונתחדש סוף כל סוף בקיום מצות זכירת עמלק על ידי קריאת פרשת זכור בשבת שלפני פורים לגבי קיום המצוה על ידי קריאת פרשת זכור בספר תורה ובציבור בשבת פרשת תצא [20], או אפילו אמירתה ב"ש זכירות" בכל יום ויום, שגם על ידי זה מקיימים עיקר המצות עשה מהתורה דזכירת עמלק.

ובכל אופן, כיון שמדגישים במיוחד החיוב דקריאת פרשת זכור בשבת שלפני פורים, שזוהי קריאה בתורה שהיא מצות עשה מן התורה, וכולם חייבים בה, גם הנשים, ככל פרטי הדברים בה"שטורעם" דשבת פרשת זכור על פי מנהג ישראל – בודאי נתוסף חידוש מיוחד בזכירת עמלק על ידי קריאה זו, ועל דרך זה בנוגע לפורים, שניתוסף חידוש וציווי מיוחד ד"מקרא מגילה" בהוספה על המצוה דזכירת עמלק, מצוה מיוחדת מדברי סופרים כנזכר לעיל.

קטע משיחת פורים בלתי מוגה
תו"מ ה'תשמ"ט ח"ב ע' 442

- [1] מגילה כט, א – במשנה. רמב"ם הל' תפלה יג, ב.
- [2] פרש"י שם (ד"ה ומפסיקין).
- [3] שו"ע שם ס"ז, ובנ"כ. וראה אנציק' תלמודית ערך ארבע פרשיות (ע' 100), ערך זכירת מעשה עמלק שבהערה 6. וש"נ
- [4] וזהו חידוש מיוחד בקרה"ת דפ' זכור – שהרי, לא מציינו קריאת התורה בציבור שיש בה חיוב מן התורה, מלבד קריאת פ' זכור. ולכמה דעות – גם קריאת פ' פרה חיובה מן התורה, כידוע השקו"ט בזה.
- [5] ס"פ תצא.
- [6] ספרי עה"פ. מגילה יח, א. תו"כ ר"פ בחוקותי.
- [7] ועד"ז מ"ש על ימי פורים ויהימים האלה נזכרים ונעשים" (אסתר ט, כח). – "נזכרים" לא רק במחשבה, אלא גם בדיבור בפה.
- [8] ראה אנציק' תלמודית ערך זכירת מעשה עמלק ס"ג (ס"ע רכב ואילך). וש"נ.
- [9] ראה לקו"ש חכ"ב ע' 56 הערה 2. וש"נ.
- [10] ראה שו"ע אדה"ז או"ח ס"ס ס"ד (ממג"א שם סק"ב). והביאו רבנו הזקן בסידורו. וראה גם שער הכולל ספי"א. וש"נ.
- [11] וכל ישראל בחזקת כשרות – שמבין ומכוין פירוש המילות, ועכ"פ מבין תוכן כללות הענין.
- [12] סהמ"צ להרמב"ם מ"ע קפט. מל"ת נט.
- [13] ראה הגש"פ עם לקוטי טעמים כו' ע' טו, וש"נ.
- [14] ועד"ז בקידוש – "זכר ליציאת מצרים", וכן בשאר ענינים ומצוות שיש בהם הענין דזכירת יציאת מצרים בכללות.
- [15] מגילה כג, ב. וש"נ.
- [16] אמור כב, לב.
- [17] להעיר שמעלת הציבור שייכת ואפשרית גם באמירת "שש זכירות" שלאחרי התפלה בציבור.
- [18] פרש"י שם (ד"ה ומפסיקין).
- [19] מגילה ל, א.
- [20] ועד"ז בנוגע לקריאת פ' פרה בשבת שלאחרי פורים (להדעות שגם קריאה זו חיובה מן התורה) – מה ניתוסף ונתחדש בקריאה זו לגבי הקריאה על סדר שבתות השנה בשבת פרשת חוקת.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעי"נ הרב גבריאל נח זוזגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמיה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה